



haptonomisch
CONTACT

jaargang 4, nr.1, Mrt. 1996

1

HAPTONOMISCH CONTACT

Tijdschrift van de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie

Redactie

Ton Bergman, hoofdredacteur
Mia van Luttervelt, secretariaat
Mart Blokland, financiën
Ingrid Ram, eindredactie

Redactieadviesraad

Hans van Slooten
Dorus Gerritse
Ruud Overdijk

Redactieadres

d'Aumeriestraat 49
2586 XM Den Haag
tel.070-3500019

Vormgeving

Ingrid Ram
Kwarts Pers- en Productiebureau
Hilversum

Omslagontwerp

Ton Bergman

Sluitingsdatum voor de kopij voor het volgende nummer is: 16 april 1993
Op die datum moet de kopij binnen zijn bij het redactiesecretariaat.

Lidmaatschap van de NVvH, inclusief Haptonomisch Contact f 130,- (wijzigingen voorbehouden) Abonnementen zonder lidmaatschap voor bibliotheken en andere instellingen f 50,- Een presentemplaar is op aanvraag verkrijgbaar.

Voor informatie over de vereniging: zie achterbinnenzijde van het omslag.

Voor advertenties: Ingrid Ram
tel: 035-234355

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit tijdschrift berust bij de redactie.

Haptonomisch Contact verschijnt vier keer per jaar en bevat oorspronkelijke artikelen, verslagen van bijeenkomsten, boekbesprekingen en andere artikelen, die hetzij de algemene grondslagen van de haptonomie representeren, dan wel daaraan gerelateerd kunnen worden, alsmede artikelen die de meningsvorming over haptonomie en de toepassingen daarvan bevorderen. Het tijdschrift bevat tevens berichten uit en over de vereniging.

Kopij, in machineschrift en indien mogelijk op diskette, kan worden gezonden naar het redactiesecretariaat, waar ook richtlijnen voor auteurs kunnen worden aangevraagd. De redactie beoordeelt artikelen, behalve op goed taalgebruik, ook inhoudelijk. Relevantie, relatie met haptonomische aspecten en openheid zijn de belangrijkste criteria. De redactie behoudt zich het recht voor kopij in te korten of niet te plaatsen.

Alle correspondentie die niet te maken heeft met het tijdschrift, w.o. adreswijzigingen en aanmeldingen voor het lidmaatschap, opsturen naar:

Secretariaat van de Nederlandse
Vereniging voor Haptonomie
De Otter 29
7414 HZ Deventer

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Inhoud

| | |
|--------------------------------|----|
| Van de hoofdredacteur | 2 |
| Tederheid | 3 |
| Een artikel van Dorus Gerritse | |
| Workshop 1992 | |
| Ervaringen van twee deelnemers | 12 |
| Energieverlies | 16 |
| Een cursiefje | |
| Verenigingsnieuws | |
| Bestuur | 21 |
| Vorbereidingscommissie | 23 |
| Contactcommissie | 24 |
| Agenda 1993 | 30 |

Van de hoofdredacteur

Onlangs hoorde ik iemand klagen dat mensen die hun haptonomische scholing toepassen in hun eigen beroep ondergesneeuwd dreigen te raken door mensen die van hun scholing hun beroep willen maken. Anders gezegd: werken op haptonomische basis zou minderwaardig zijn aan haptotherapie. Deze klacht werd als het ware bevestigd door de opmerking van een student haptotherapie, die verklaarde dat iemand die zijn werk op haptonomische basis uitoefende, 'ook heel mooi werk deed'. Erger kun je iemand niet prijzen, dunkt me.

Nu zijn er aanwijsbare verschillen in opleidingsduur en -inhoud, dus het vaststellen van een verschil is niet zo vreemd. Wie enkele jaren zorgvuldig acupunctuur heeft gestudeerd zal ook zo zijn gedachten hebben over iemand die enige weekenden een cursus heeft gevolgd. Maar gaat het hier wel om verschil in tijdsduur en inhoud?

Een haptotherapeut beoefent een nieuw beroep. De vormgeving ervan is nog steeds in ontwikkeling, maar het is duidelijk dat op basis van de haptonomische gegevens een therapie ontstaan is met een eigen werkerterrein en een eigen patiënten'soort'. Het zoeken van de eigen plaats in de hulpverlening is nog in volle gang en gaat, zoals gebruikelijk in zulke situaties, gepaard met over- en onderschatting. Wie zijn beroep op haptonomische basis uitoefent, voegt iets toe aan dat beroep. De haptonomische gegevens fungeren hier als een verruiming van het beroepseigene en een verdieping van de beroepsmatige inbreng. Het zoeken van toepassingen gebeurt vaak heel creatief. Ook hier is er onzekerheid over de plaats binnen de hulpverlening en het gevolg is ook over- en onderschatting van de waarde, zij het van andere aard en orde. We moeten ons realiseren dat iedereen daarin zijn eigen keuze maakt. Over en weer zal respect en ruimte moeten zijn voor die keuze. Ook zal er meer duidelijkheid moeten komen over hoe iedereen bezig is. Onbekend maakt onbemind. Het is daarvoor noodzakelijk dat zowel haptotherapeuten als werkers op haptonomische basis met hun verhalen komen. Vertel waar je mee bezig bent! Laat horen (durf te laten horen) welke toepassingen er zijn, tot nut van anderen en om bekend te maken wat je be'ziel't. Naast de verscheidenheid wordt dan ook de gezamenlijke basis duidelijk.

TEDERHEID

Dorus Gerritse

Het onderwerp

We horen dat moeders hun baby teder bejegenen, dat heel oude mensen voor velen vertederend zijn, dat de tuinman de roos teder behandelt, dat de antiquair het tinnen bord vertederd streelt, dat de dichter vertederd is over het landschap en dat Annemieke haar poesje vertederd toeblijkt.

Wat is tederheid? Kennelijk doet het zich niet alleen voor tussen mensen, maar ook tussen mensen en dieren en tussen mensen en dingen. Ook tussen dieren onderling? Er is veel wat daarvoor pleit. Bezoekers van de apenrots zijn er allen van overtuigd dat moeder chimpansee haar baby teder in haar armen heeft.

In dit verhaal gaan we niet de tederheid in het algemeen bekijken, maar alleen de tederheid in menselijke relaties. We willen een tikkeltje 'fenomenologisch' gaan onderzoeken wat we onder tederheid verstaan.

Fenomenologie dat is, bondig gezegd, je eigen ervaring van een verschijnsel (fenomeen) – bijvoorbeeld tederheid – zo exact mogelijk en herkenbaar voor anderen formuleren. Die dialoog draagt telkens weer tegenwerpingen aan vanuit andere ervaringen. De fenomenoloog wil daarmee komen tot een uiteindelijke beschrijving die voor velen, liefst voor allen, herkenbaar is als juist. Daarmee zuivert hij zijn eigen subjectieve ervaring tot een objectieve, want 'objectief is het subjectieve waarover we het samen eens zijn' (Husserl).

We gaan slechts een tikkeltje fenomenologisch te werk, want de pur sang fenomenologie is een 'streng wetenschap' die zich geducht en ten opzichte van alle details aan haar regels houdt. Wij doen dat niet, omdat dit streng gebeuren over dit onderwerp een dik boek verlangt.

Het fenomeen tederheid heeft indertijd de Nijmeegse psycholoog Professor Calon de ogen geopend voor de 'bevestiging', die een openheid voor affectief contact teweeg bracht. De psychiater Terruwe heeft zich daarna intensief en breedvoerig met die bevestiging bezig gehou-

den. In zijn Haptonomie heeft Veldman de essentie van de gedachten van Terruwe verwerkt.

Wij allen weten wat tederheid is

Uit het feit dat we het woord tederheid hebben in onze taal en dat alle cultuurtalen daarvoor een equivalent hebben, leidt de fenomenoloog af dat dit woord slaat op iets dat niet louter subjectief is, maar iets dat door zeer velen, zo niet door allen herkend wordt.

Bovendien wijst de fenomenoloog erop dat een cultuur die dit woord gebruikt ook wéét wat daarmee bedoeld wordt. Iedereen die het woord tederheid gebruikt weet wat tederheid is, want anders zal hij het woord niet gebruiken. Maar vraag hem niet om te zeggen waar dat woord op slaat. Hij blijkt impliciet te weten wat tederheid is, maar niet expliciet.

De fenomenoloog wil expliciet maken wat we impliciet al weten. Zij wil bewust maken.

Enkele waarneembare gedragingen van de vertederde

In dit verhaal doet zich voor de lezer een probleem voor. Er zal namelijk gesproken worden over de 'vertederde' en over de 'vertederende' en die woorden lijken veel op elkaar en kunnen gemakkelijk verward worden.

We herkennen het teder gedrag. Sommige gedragingen daarvan zijn duidelijk omschrijfbaar en voor iedereen onmiddellijk herkenbaar. Andere zijn subtieler. Vijf gedragingen lijken ons duidelijk herkenbaar:

- De vertederde spreekt tot de vertederende in verkleinwoordjes. Hij noemt haar/hem niet: mijn kolossale meid, mijn kerel, maar: mijn meisje, snoezepoesje, honneponnetje, mijn jongetje, mijn manneke. Die verkleinwoorden worden niet alleen gebruikt tegenover baby's en peuters maar evengoed als er vertedering is over een man met handen als kolenschoppen.
- Als de vertederde de vertederende aanraakt, is die aanraking niet grof maar voorzichtig. Die voorzichtigheid kenmerkt zelfs het hele gedrag.
- De aanraking en de gebaren zijn niet alleen voorzichtig maar ook omhullend.
- Zijn de tedere gebaren ook niet koesterend? Daarbij hoeven we hier nog niet de vraag te beantwoorden wat dat is, koesteren, maar we mogen hier nog reageren vanuit ons spontane taalgebruik.
- De tedere aanraking is spontaan perfect geadapteerd aan de vertederende. Als we iemand een hand geven, kan het gebeuren dat we mis

grijpen, maar de vertederde grijpt nooit mis. En vanzelf, haast gracieus volgt zijn gebaar alle contouren van de vertederende.

De verschijning van de vertederde

Zien we ook niet aan de hele verschijning van de vertederde dat hij vertederd is? En wat zien we dan eigenlijk? Zie je die vertedering niet allereerst aan de blik? We zeggen dat de blik 'zacht' is. Die blik pakt niets. Die blik heeft dan het 'pure verwijlen' in een volmaakte overgave. Je ziet niet alleen iets aan zijn blik maar aan de hele mens. Je ziet een bepaalde houding van de hele mens die weliswaar niet exclusief is voor de vertederde, maar die je wel bij de vertederde aantreft. Zijn stemgeluid is zacht en melodieus, zijn gebaren zijn getemperd, voorzichtig en omhullend. Zijn gestalte poneert zich niet, er zijn geen geklemde kaken, er is geen te rechte rug, er is geen achterwaarts gedrukte knie, er is geen parmantige loop. Maar ook zie je geen ineen gedoken gestalte. Wie doorgaans wat ineen gedoken staat, heeft nu zijn viefheid herkrege en draagt het hoofd. Ook is een eventuele frons in het voorhoofd verdwenen of minder scherp. De huid glanst nu meer dan anders en de ademhaling verloopt diep en rustig.

Een poging tot herkenbare interpretatie

De vertederde spreekt in verkleinwoordjes. Ervaren we in vertedering de ander over wie we vertederd zijn als klein? Gaat het daarbij om het kleine of moeten we veronderstellen dat we in de vertedering de ander als jong, als kind ervaren en ook in de man met de grote handen 'das Kind im Manne'?

Maar dit strookt niet met het feit dat ook de hoogbejaarde en de zwaar zieke onze vertedering wekken.

De gebaren van de vertederde zijn voorzichtig. Die voorzichtigheid zou kunnen voortkomen uit het ervaren van kwetsbaarheid. Maar wanneer ik in de tuin een plant ga verplanten, zal ik zeer voorzichtig omspringen met de kwetsbare haarwortels van de plant terwijl ik daardoor toch niet vertederd hoef te zijn. Het tedere gebaar heeft méér dan voorzichtigheid of een bepaald soort voorzichtigheid.

Voorzichtigheid komt vaak voort uit angst. In het woord voorzichtigheid klinkt zelfs vaak ook angstigheid mee. Maar mogen we niet zeggen dat juist de vertederde geen spoor van angst heeft? Zeker is er voorzichtigheid in zijn gedrag te onderkennen. De vertederde wil immers vooral

niet schaden en kwetsen. Integendeel! Maar er valt meer te onderkennen in de gebaren van de vertederde.

Zijn gebaren zijn immers niet alleen voorzichtig, maar ook omhullend en koesterend.

Omhullend: ragfijn volgt hij de contouren van het lichaam van de ander alsof hij een beschermlaag legt rond die ander. Drukt het omhullen óók niet uit dat de vertederde de vertederende ervaart als van grote waarde? Mogen we niet zeggen dat zijn voorzichtigheid niet uit angst voorkomt, maar uit ervaren waarde en ervaren kwetsbaarheid?

Wat is koesteren? Ook koesteren getuigt van het ervaren van waarde, maar omvat nog iets meer. Koesteren zegt ook dat we in het gekoesterde iets willen wekken. Koestering zien we optreden waar mensen jong leven waarderen. Het jonge plantje in de tuin wordt gekoesterd. Het wordt gewaardeerd als een mooi (lief?) plantje; en juist vanwege die waardering wordt kwetsbaarheid zichtbaar. Dan wordt het plantje beschermd maar ook verzorgd tot verdere groei. Heeft het koesterende gebaar waarmee de baby benaderd wordt ook niet deze intentie? Leeft dan in het koesterende gebaar niet ook de intentie: 'dat hij mag blijven en groot worden en gelukkig'?

Maar: wat wil de koestering dan wekken in de oude man over wie we vertederd zijn? Wil de vertedering over de doodzieke iets wekken? Het antwoord op die vraag kan alleen gegeven worden als we naar de intentie van de vertederde kijken. Ook als er bij de doodzieke geen hoop meer is op leven, dan toch wil de tederheid wekken: dat hij het leed zal kunnen dragen, dat hij er niet 'onderdoor' zal gaan. De koestering appelleert aan iets in de doodzieke.

Het omhullende, koesterende gebaar van de vertederde volgt nauwkeurig alle contouren. Je ziet de soepele en fijn geadapteerde bewegingen. Er is nu geen gestuntel bij de aanrakingen. De hand volgt nauwkeurig en moeiteloos alle contouren. Die fijne adaptatie hoor je ook in het spreken. Wie vertederd is, spreekt zacht of fluistert; vanzelf. Hij wil verstaanbaar zijn, maar niet storen door enig overmatig geluid. Het spreken heeft nu ook een specifieke intonatie. Die is niet vlak, maar melodius. Dat geschiedt onnadenkend, vanzelf. En heeft niet elke melodie de intentie tot wekken van gemoed tot gemoed.

Hij spreekt ook een verstaanbare taal. Moeilijke woorden zegt hij niet, in een milieu waar (ook) dialect gesproken wordt, spreekt de vertederde geen ABN maar het dialect. (Ervaren we ons dialect, onze moedertaal, niet als een taal met grotere intimiteit?)

Samenvattend: de buitenkant van de vertederde laat voorzichtigheid zien en een omhullend en koesterend gedrag. Dit wekt het vermoeden dat de vertederde kwetsbaarheid en waarde ervaart. De perfecte adaptatie in zijn gedragingen zou erop kunnen wijzen dat het ervaren van de waarde van de vertederende hem helemaal in beslag neemt.

Wat ervaart de vertederde?

Dit is allemaal aan de buitenkant waarneembaar. Wat ervaart de vertederde 'van binnen'?

Als je vertederd bent, kun je onmogelijk even op je horloge kijken. Daar is geen ruimte voor. Evenmin luister je stiekem met één oor even naar de muziek die je boven hoort. Je kijkt de vertederende aan en geen ogenblik laat je blik hem/haar los. Je bent alle plannen vergeten en je redenerend denken is weg. De tijd staat stil. Er is alleen hier en nu. Hij is als het ware geheel overgegeven aan de vertederende.

Lichaamsgeuren van de vertederende ruik je niet of nauwelijks. En als ze opvallen zijn ze je dierbaar. Er zijn geen irriterende verschijnselen meer. De vieze luier van de baby stoort nu niet. Evenmin als het eventueel slechte gebit van de ander, evenmin als zijn snotneus of welke tekortkoming dan ook.

In een alledaags gesprek blijken mensen elkaar niet durend te kunnen aankijken. Dan kijk je je gesprekspartner even aan om daarna met je blik af te dwalen naar iets anders om daarna de ander weer even aan te kijken. Alsof blikken zich 'schroeien' aan elkaar. Ragfijn voel je wanneer iemand je een seconde-fractie 'te lang' aankijkt. In vertedering echter kunnen mensen elkaar blijven aankijken. Zelfs recht in de ogen! Dan is er een puur verwijlen-bij.

De vertederde ervaart zichzelf volledig ondergedompeld in het hier-en-nu, bij de ander die hij als goed ervaart; zo goed dat dit hem genoeg is. Hij ervaart nu zijn hele bestaan als goed. Er is geen ergernis, noch over de eventuele rommel in de kamer, noch over het wapperende gordijn, noch over de mislukte vergadering van gisteren, nog over het nare gedrag van de buurman. Er is geen zorg om morgen, noch over het lot van de wereld.

Kun je al deze ervaringen en interpretaties onder één noemer brengen? Dat geheel van overgegeven zijn, dat stilstaan van de tijd, dat accepteren en zelfs niet opmerken van narigheid?

Moet je niet zeggen dat de vertederde de ander op dit moment ervaart als zijnde van zeer grote waarde zodat op dit moment zijn bestaan geheel gevuld is door de waarde van de vertederende? En ervaart hij daarin niet tegelijkertijd de kwetsbaarheid van de vertederende, die zich

nu duidelijk aftekent tegen de achtergrond van diens goedheid? Onduidelijk is daarbij wat het éérs is: de kwetsbaarheid die de vertederling oproept, of de vertederling die de kwetsbaarheid zichtbaar maakt. Misschien moeten we wel zeggen dat kwetsbaarheid en goedheid hier in één en dezelfde ervaring samengaan en dat dit nu net het eigenlijke van vertederling is.

Verklaart deze ervaring in de vertederling ook niet het uitwendig gedrag van de vertederde, diens perfecte adaptatie (aan het goede), diens voorzichtigheid (jegens het kwetsbare), diens omhullende gebaren die beide ervaringen uitdrukken?

De vertederde verdraagt alles van de vertederende. Verdragen is niet eens het goede woord. Alles van de vertederende is hem welkom. Zozeer is hij van waarde; van alles overspoelende waarde. Alles wordt geaccepteerd of zal op voorhand geaccepteerd worden, wat het ook wezen mag. Moeten we dan niet zeggen dat in de vertederling de ander wordt ervaren als van 'on-eindige' waarde?

Naargelang de toestand van de ander

De vertederende is geheel geadapteerd aan de ander. Vanzelf. Naargelang de toestand van de vertederende – diens leeftijd, geschiedenis, actuele situatie, relatie met de vertederde – adapteert de vertederde zich aan de vertederende. Enkele mogelijke variaties worden hier beschreven.

Er is ~~nog~~ geen impuls om iets te zeggen wat de vertederende niet verstaat. Nooit hoeft je in vertederling woorden in te slikken, want er komt niets anders in je op dan hetgeen op dit moment de ander zou verrijken en goed doen. Daar hoeft je dan ook niet naar te zoeken.

Vaak wordt er gezwegen. Dat zwijgen is dan niet hinderlijk. Het is geen zwijgen uit leegte, maar uit 'volte': het zwijgend samenzijn is genoeg. Vaak wordt er niet meer gezegd dan een liefkozend woord: 'Mijn manneke'.

Maar er kan ook gepraat worden. Ja zelfs: nu kan er alles gezegd worden. Dat wat je vorige week verzwegen en niet uitpraatte kan nu met het grootste gemak wel gezegd worden. Vorige week verzwegen je het uit trots, of uit gekrenktheid of uit jaloezie, of uit miskend voelen, of uit angst of uit frustratie, of uit agressie. Innerlijke barricades voor het contact zijn nu echter weggevallen en vanzelf, met het grootste gemak, wordt nu recht getrokken wat scheef was. Je zegt dat je toen gekrenkt was, of trots. Zonder enige gêne.

Er is geen gêne of schaamte. Over niets. Noch bij de vertederde, noch bij de vertederende. Er kan ook gelachen worden over verzwegen tekortko-

mingen en misdaadjes. En ook grote misdaden mogen er nu zijn. De tederheid kent geen begrenzing. Er wordt gelachen over leugens die je toen en toen verkocht, over de zucht naar baasje spelen, over vroegere angsten voor elkaar. Heimelijke verlangens worden zonder gêne geuit. Kortom: er vindt vanzelf een reiniging, een catharsis, plaats in de relatie, maar er wordt niets verzwegen. Niets wordt er uitgesproken over onbenulligheden. In de vertedering komen vanzelf uitsluitend zaken aan de orde die van wezenlijk belang zijn. Viseert de tederheid niet louter het 'wezen'?

Echter: je moet nergens over spreken. Geen moment voel je dwang, aandrang en moeten. Je praat er alleen over 'in adaptatie aan de vertederende'. Vanuit die adaptatie komt het vanzelf...of het komt niet. Het komt als je daarmee voor je gevoel de kwetsbaarheid van de ander opheft. Je eigen belang is helemaal weg. Het belang van de vertederende is dan jouw belang. Ragfijn worden gespreksonderwerpen aangereikt door het contact zelf. Als er verzwegen zaken in de weg zitten, worden die verzwegen zaken vanzelf besproken; als het contact gediend is met babbeltjes of met liedjes zingen, dan wordt er gebabbeld of gezongen. Dan wordt het samenzijn gevierd. Valt er iets wezenlijkers te doen als de tranen zijn geschreid?

Hiermee wordt het 'wekkende' element dat in de koestering schuilgaat ingevuld. Er 'werkt' iets in de tederheid. De tederheid is gericht op een soort verbetering van de ander. Zij wil hem meer zichzelf doen zijn vanuit zijn diepste lagen. Het is duidelijk dat de vertederde daar geen weet van heeft. Zou de vertederde op dit moment weten 'ik wil hem meer zichzelf doen zijn vanuit zijn diepste lagen', dan was hij plannen makend bezig en dus niet vertederd.

Hoe vertedering door de vertederende wordt ondergaan

Hoe ervaart degene die tederheid ontvangt zichzelf op een moment van vertedering? Op het moment dat die ervaring van de ander zich uitdrukt in een al het andere negerende, volledige adaptatie aan hem? Ervaart hij zichzelf dan niet 'als van oneindige waarde'? Dankzij de ander. De tedere blik en het tedere gebaar delen die ervaring mee aan de vertederende, die, zonder het in woorden te beseffen, zijn eigen oneindige waarde ervaart en tot zijn diepste diepte wordt teruggevoerd. Dan wordt

hij, zo zei Calon, 'geaffirmeerd in zijn zijn', bevestigd in zijn zijn, precies zoals hij is.

Een moment van vertedering vergeet je niet en de persoon wiens vertedering je hebt toegelaten, huist voortaan als een weldaad diep in je binnenste.

Wie tederheid ondergaat, schreit wellicht lang verborgen tranen en ruimt daarmee innerlijke barricades op. Hij uit zijn verstopte angsten. Dankzij de vertedering 'accepteert' hij zichzelf nu in die diepte. Zijn diepte vol (weggestopt) leed, komt immers nu vanzelf boven.

Resumerend kunnen we zeggen:

Ten aanzien van degene die vertederd is:

- Op een gegeven moment (het wordt inderdaad gegeven als een geschenk uit de hemel want hij maakt het zelf niet)
- ervaart hij de ander 'als van oneindige waarde'.
- Tegelijk wordt daarbij de kwetsbaarheid van de ander ervaren.
- Hierdoor is er een volmaakte adaptatie aan die ander:
 - in voelen, in spreken of zwijgen, in woordkeus, in gespreksonderwerp, in aanraken.
 - Hierdoor is de vertederde volkomen in het 'nu' en in het 'hier bij de ander'.
 - Al het overige verliest zijn dwingend karakter en zelfs zijn waarde op dit moment.
 - Niets van de vertederende is kwetsend of irritant.
- Er is een 'wekkend' element in de vertedering waardoor de vertederde, onwetend, appelleert aan de diepste lagen van de ander.
- Tederheid is daarmee op 'het zijn' van de ander gericht.
- Er is een radicale 'ontgrenzing'. Alle gevoelens vloeien gemakkelijk uit; er is geen gêne.
- op dit moment ervaart de vertederde zich gelukkig. Zo, zoals het nu is, is alles volmaakt.
- Alle genoemde elementen treden spontaan op, 'vanzelf' en hebben een heel echt, authentiek karakter. Dit neemt niet weg dat 'vertedering' geïmiteerd of gespeeld kan worden maar het zal duidelijk zijn dat dit niet de vertedering is.

Ten aanzien van degene die vertedering ondergaat:

- Wie tederheid ondergaat, ervaart zichzelf 'als van on-eindige waarde'.
- Hiermee accepteert hij zichzelf tot in alle diepte.

- Innerlijke barricades voor openheid en contact worden daarmee opgeruimd. We noemen dit 'ontgrenzing'.
- Het hele bestaan, zichzelf en de wereld wordt als goed ervaren.

Ten aanzien van de betrokkenheid van vertederende en vertederde op elkaar:

- De vertederde relatie is de top-ontmoeting.

Wat de fenomenoloog wil aanwijzen is de 'eidos', de idee of het wezen van een ervaringsverschijnsel. De eidos van de tederheid in menselijke contacten menen we hier te hebben gevonden. Als dit juist is, zal in elk teder gebaar, ook in een vluchtig gebaar en in een vluchtige blik, iets aanwezig zijn van ervaren van kwetsbaarheid en van on-eindige waarde van adaptatie en van bevestiging.

Dit verhaal is geïnspireerd door enkele zinnen van Professor P.J.A. Calon, destijds hoogleraar in de ontwikkelingspsychologie te Nijmegen, uitgesproken in 1952 tijdens een voordracht voor studenten in de pedagogiek. De zinnen luiden: *"Wie het tedere gedrag van de moeder in haar omgang met de baby waarneemt, kan niet ontkomen aan de indruk dat haar voorzichtige, omhullende en koesterende gebaren maar één ding uitdrukken, namelijk: 'jij bent goed, precies zoals je bent in al je kwetsbaarheid. 'En de baby ondergaat dit als een zijns-affirmatie."*

Bovendien werden gedachten ontleend aan colleges van professor H. Oldewelt, destijds hoogleraar in de filosofie aan de universiteit van Amsterdam, over 'tact in menselijk contact'. (Met name het verschijnsel: bij tederheid staat de tijd stil en kijk je niet stiekem even op je horloge.)

De opvatting over fenomenologie is ontleend aan het boek van professor Dr. S. Strasser: 'Fenomenologie en empirische menskunde', Zeist 1962.

WORKSHOP 1992

Ervaringen van twee deelnemers

dit is
het
begeleiding, maar ik heb
vertrouwen in de begeleiding
it was me die ps

me alle ervaringen
geen probleem
Kors, Kors

De Nederlandse Vereniging voor Haptonomie is bezig een goede traditie te vormen door het organiseren van een jaarlijkse workshop. Op 7 november 1992 was het weer zover. 's Morgens was er een keuze uit twee onderdelen en na de lunch informatie die door de Contactcommissie gegeven werd.

Een van de keuzemogelijkheden was een prolongatie van een workshoponderdeel uit 1991: 'authentiek acteren' onder leiding van Noortje Kors. Na de enthousiaste reacties van 1991 was zij bereid ook deze keer haar medewerking te verlenen, zodat mensen die haar de eerste keer gemist hadden, zoals ondergetekende, alsnog de mogelijkheid kregen met haar werkwijze kennis te maken, terwijl anderen hier nog een tweede maal van konden genieten. En genieten was het zeker!

Met enkele eenvoudige bewegingen en oefeningen in een kring vond iedereen zijn goede houding. Vanuit die basis vertrokken we om de oerelementen aarde, water, lucht en vuur, te ontdekken in onszelf en vorm te geven in beweging en stem. Noortje Kors zag kans om met eenvoudige middelen en – soms heel actuele – liedteksten een natuurlijke verbinding tussen beweging en stem te leggen.

Voor zover ik weet, wordt er binnen de haptonomie nog niet veel aandacht gegeven aan de stem als expressiemiddel. In de workshop wordt duidelijk, dat je ook met een volkomen ongeschoolde stem, op een niet geforceerde manier, uiting kunt geven aan hetgeen je voelt.

(De Academie in Doorn organiseert tegenwoordig een tweedaagse workshop over de stem.)

Op een hele enthousiaste en trefzekere wijze liet Noortje ons een aantal ervaringen opdoen, waarbij ze heel snel een band met de groep opbouwde. Ze liet zich daarbij begeleiden door Diana (haar achternaam is mij ontschoten), die op de piano uitermate invoelend en vakkundig de activiteiten van de groep ondersteunde. Al met al een bijzonder geslaagde ochtend.

Herman Meinhardt

Workshop met Sjef van der Linden

Voor mij was Sjef van der Linden een onbekende. Ik had wel enthousiaste reacties over hem gehoord. Nu wilde ik graag zelf ervaren wat hij te bieden had, onder het thema: 'het kind in jezelf.'

Het was druilerig, Hollands weer. Ik voelde een prettige spanning, omdat ik voor het eerst, na ruim een jaar gestopt te zijn met de bèta-opleiding, weer actief aan de slag ging met haptonomie.

Het college in Zeist is een vriendelijke accommodatie en een prima omgeving om bekenden en onbekenden te ontmoeten. Een echte goede morgen met koffie en cake.

Na een half uurtje wachten – Noortje Kors was te laat voor haar workshop – werd besloten om met Sjef van der Linden te starten. Hij begon met zingen van canons. De meest bekende is wel vader Jacob. In een korte tijd wist hij al die individuen samen te smelten tot een groep. Zijn oren gespitst, zijn hoofd geheven, zocht hij waar in de kring ondersteuning nodig was, om vervolgens weer terug te schakelen naar de hele groep. Ik vond het een toverkunst zo snel als hij met ons het zingen tot echt musiceren maakte. Door ons te laten zingen in steeds kleinere sub-groepjes, moest je wel steun gaan zoeken in je eigen groepje en kon je niet meer wegkruipen in de anonimiteit van de grote groep. De inspanning die ik moest leveren om bij de les te blijven in mijn eigen groepje, nieuwe liedjes te leren en te luisteren naar het totaal, maakte dat ik intensief gewerkt heb. Getuige de harmonie die uit het zingen klonk, was dat voor allemaal het geval. Er zijn momenten geweest dat ik tijdens het zingen diep geraakt werd door de harmonie, die er van deze groep muzikanten uitging. Daar moet ik bij vermelden dat muziek mijn voorkeur geniet boven andere kunstuitingen.

Gaandeweg kon ik steeds beter terug in mijn lichaam zakken. Aanvankelijk was ik wat te enthousiast begonnen, wat lichamelijke blokkade opleverde. Na drie verschillende canons had ik mijn balans gevonden. Opnieuw heb ik ervaren wat een heerlijk gevoel het geeft om je energie door je lijf te voelen stromen. Als jongen op de lagere school zingend in het schoolkoor vond ik dat gevoel heel gewoon. Deze associatie kwam tijdens het zingen spontaan naar boven: ik moet weer in een koor gaan, dacht ik toen. Maar ja, dat heeft ook te maken met mijn neiging tot perfectionisme. Sjef gaf het goede voorbeeld tijdens het zingen en gaf diè correcties aan die van invloed waren op de grote lijn en niet de kleine oneffenheden.

Inmiddels was Noortje Kors gearriveerd en werd de groep gesplitst. Ik ging met Sjef van der Linden mee naar de gymzaal. Daar zijn we nog even blijven zingen, met als variant een mannengroepje. Hierdoor ontstond een voller, mannelijk geluid. Dat vond ik leuk om te doen. Na het zingen volgde het bewegen op het ritme van de muziek, waarbij we iemand uit de groep moesten imiteren. Sjef maakte ons, via voorbeelden, duidelijk dat bewegingen vanuit het gevoel gemakkelijker te volgen zijn, dan bewegingen die bedacht zijn. De sfeer was energiek en speels, hetgeen veel bewegingsruimte gaf en vrijheid om je te laten leiden door impulsen vanuit je gevoel. Het heftige stampen met de voeten maakte me vrij van alle zorgen die ik nog bij mij droeg. Wat een bevrijdend gevoel is het om je maar op één ding te hoeven concentreren!

Terug naar het thema: het kind in jezelf. Er zijn momenten dat ik me oud voel, leeg en beroofd van mijn vitaliteit. Op die momenten is 25 jaar teruggaan in de tijd een hele sprong. Ik ben nog steeds verbaasd over bijvoorbeeld de straatbeelden, die tijdens het spelen weer terugkwamen. De beelden waren voor mij zo helder, dat er momenten zijn geweest dat ik weer dat kleine jongetje was. Tijdens het spelen in de workshop kwam ik erachter dat ik vroeger buitenshuis vooral met jongens speelde. Een speelmaatje in de workshop stelde voor om te 'elastieken'. Ik zei dat ik dat niet kende; ze keek me verbaasd aan. Toen realiseerde zij zich dat ze met een man (jongen) te doen had en niet met haar zusje. We hebben verder lekker gespeeld met iets dat we allebei wilden proberen. Het leuke ervan is dat ik vroeger, door haar nonverbaal gedrag, mij stom of op z'n minst een spelbreker had gevoeld. Nu kan ik erom lachen en denken aan al die boomhutten die wij bouwden. Ik krijg niet het gevoel dat ik iets gemist heb, wel is het anders ingevuld.

Als laatste spel moest je je eigen huis creëren en je door iemand naar bed laten brengen. Deze oefening riep bij mij nogal wat emoties op van hoe afhankelijk je je als kind kunt voelen. Deze middag heb ik ervaren op welke momenten mijn ouders niet veilig voor mij waren. Soms stak zelfs heftige angst de kop op; het niet horen of zien van mijn ouders wat er werkelijk bij mij leefde. Ik heb me vaak aangepast vanuit een onvermogen om iets anders met de situatie te doen. Het heldere inzicht dat ik als kind had om de situatie te beoordelen, zou me nu als hulpverlener goed van pas komen. Het weer beleven van allerlei emoties tijdens de workshop heeft mij zicht gegeven op waarom ik bepaalde blokkades heb opgebouwd. Het onderstreept opnieuw waarom vertrouwen en tederheid zo belangrijk zijn in de hulpverlening, om cliënten te kunnen ondersteunen bij bijna verpletterende beelden en herinneringen. Volwassen

zijn heeft toch ook zijn mooie kanten. Dat is voor mij de boodschap van de workshop. Ik heb mezelf toegestaan om te spelen en te voelen als een kind. De omgeving had daar natuurlijk een grote invloed op. Ik was in goede handen zowel door de leiding van Sjef van der Linden als door de houding van de andere deelnemers. De voordelen van volwassen zijn springen meer in het oog na deze workshop. Zowel naar mijn werk als naar mijn eigen kinderen is het thema: het kind in jezelf zeer waardevol. Een bijzondere dag voor mij.

Hans Weys

(advertentie)

KNOKKEN OF SAMENWERKEN

Knokken is een botsing van beweging.

Samenwerken is met elkaar in beweging zijn.

Om te weten hoe je er zelf voorstaat organiseren wij onder het thema '**BEWEGING**':

- iedere maand een tweedaagse workshop in Nederland
- in juni/juli 1993 een zevendaagse workshop op Ibiza/Spanje o.l.v. Anne-Jan van Minnen en Petra Bouwman.

Bestemd voor: haptotherapeuten en andere hulpverleners, managers in profit en non-profitorganisaties.

Inlichtingen en aanmeldingen:

Tel: 02940-12892 vragen naar Robert de Vos.

BOUWMAN & PARTNERS, HAPTONOMIE EN MANAGEMENT

Energieverlies

Het werkte niet meer. Er was sprake van een energiedrain. Sterker nog: er was helemaal geen energie meer. Het eerste wat ik deed, was nagaan of het contact met de Bron van de energie er nog wel was. Ik kan niet ontkennen dat ik dat contact nog voelde. Wat was er dan aan de hand?

Van top tot bodem ging ik na wat er mankeerde. Alle huis-, tuin- en keukenmaatregelen probeerde ik. Schudden, duwen, opnieuw nagaan, niets leidde tot nieuwe energie. Ik werd er moedeloos van. Ik dook met mijn neus in de boeken. Over alles stond er wat in, alleen niet over mijn probleem. Althans, ik kon het niet vinden. Zou ik dit probleem dan toch niet zelf kunnen oplossen? Moest ik toegeven dat ik het niet alleen kon? Moest ik hulp gaan vragen?

Langzaam kwam het besef dat ik zo niet door kon gaan. Alles dreigde te verrotten in mijn leven, het bederf lag niet langer op de loer... het begon zich te manifesteren! Na nog een grondige bestudering van de boeken, bleef er één conclusie over: ik moest hulp gaan zoeken, wilde ik uit het probleem komen. Gelukkig beschikte ik over een adres waartoe ik me kon wenden. Een begripvolle ontvangst was mijn deel. Geduldig werd er geluisterd naar mijn klacht en werd er bevestigend gereageerd op mijn resumé van wat ik zelf al allemaal had geprobeerd. Ik ben genoeg hulpverlener om de cursus te herkennen, die tot dit begripvolle, warme, bevestigende onthaal leidde...en toch...het deed me goed, het troostte en gaf me vertrouwen. Kortom het werkte.

Daarna kwamen de gerichte vragen. Aanvankelijk leek dat wat koel, maar al snel ervoer ik dat dat nodig was om mijn probleem te beperken. Ik werd zelfs in contact gebracht met iemand anders. De deskundigheid van een andere hulpverlener werd duidelijk intercollegiaal, goed en harmonieus aanvaard. Even was er de verwarrende herhaling van vragen, maar ik herkende dat al snel als checken van de feiten. Het werd langzaam helder waar mijn probleem lag. En..o vreugde, de oplossing kwam ook naderbij.

Via de hulp van mijn dochter (inschakeling van de leefwereld, constateerde mijn hulpverlenershelft) kwam de vaststelling van mijn defect. Het was als hoefde ik maar één knopje om te zetten: mij werd gewezen waar dat knopje zat!!!

Daarna was het niet moeilijk meer. Ik zette het knopje om, een licht ging branden en...mijn koelkast werkte weer.

Haptonomisch Contact

Beroepsvereniging voor Haptotherapeuten opgericht

De oprichting van de Vereniging voor Haptotherapeuten (VVH) is een feit!

Op 15 december 1992 hebben het (voorlopige) bestuur en een aantal geïnteresseerde aanwezigen de 'De Vereniging voor Haptotherapeuten' opgericht.

Waarom een Vereniging voor Haptotherapeuten?

Tot nu toe mocht iedereen die dat wil zichzelf haptotherapeut noemen. De Vereniging heeft zich ten doel gesteld hieraan een halt toe te roepen. De naam/het beroep dient beschermd te worden.

Wat is de Vereniging voor Haptotherapeuten?

De Vereniging voor haptotherapeuten is uitsluitend een beroepsvereniging.

Wat is het doel van de Vereniging?

- Het behartigen van de maatschappelijke, economische en sociale belangen van haar leden in de ruimste zin des woords en in de meest uitgebreide vorm.
- Het bevorderen van haptotherapie als beroep en het verkrijgen van een (wettelijke) erkenning binnen de gezondheidszorg in Nederland;
- Het bevorderen van de kwaliteit in de beroepsuitoefening van de haptotherapie.

Hoe wordt dit doel gerealiseerd?

Door:

- Het stimuleren van onderzoek in de haptotherapie.
- Het streven naar gekwalificeerde beroepsopleidingen tot haptotherapie met gelijklopende eindtermen.
- Het bevorderen van de onderlinge contacten tussen de leden middels het houden van bijeenkomsten en het geven van voorlichting.
- Registratie van de leden.
- Registratie kan gebruikt worden in contacten met de verzekeringen en eventuele verwijzers.
- Presentatie naar buiten middels:

Studie

- het leggen/onderhouden van contacten met instanties binnen de gezondheidszorg, zoals zorgverzekeringen, Ministerie en andere beroepsverenigingen;
- het ontwikkelen van informatiemateriaal;
- Omschrijving ethiek.
- Instellen van tuchtrecht.
- Financiële middelen.

Wie kunnen er lid worden?

- De vereniging kent o.a.:
- gewone leden
 - aspirantleden
 - buitengewone leden

Het bestuur

Het bestuur bestaat uit 7 personen:

- | | | |
|------------------|--------------------|---------------------|
| • Voorzitter | Jan Guigelaar | (Dagelijks bestuur) |
| • Secretaris | Hans ter Keurs | (Dagelijks bestuur) |
| • Penningmeester | Wim van Offenbeek | (Dagelijks bestuur) |
| • Lid | Bernard Samson | |
| • Lid | Nelleke van Diepen | |
| • Lid | Constans Manganas | |
| • Lid | Maria Börger | |

Commissies

- Commissie Onderwijs en Opleidingen
- Commissie Public Relations
- Ledencommissie
- Financiële Commissie

De *Commissie Onderwijs en Opleidingen* gaat zich onder andere bezig houden met de inhoudelijke kant van het beroep en de opleidingsmogelijkheden.

De *Commissie PR* draagt zorg voor de beeldvorming van de beroepsvereniging naar buiten.

De *Ledencommissie* draagt zorg voor:

- Het werven en registreren van (nieuwe) leden.
- De juiste toepassing van de toelatingscriteria voor de beroepsvereniging.
- Het onderhouden van contacten met de leden.

De *Financiële commissie* voert controle uit over alle financiële handelingen binnen de vereniging.

De leden van het bestuur spreken de hoop uit om met alle steun van **alle** beroepsgenoten de doelstelling van de Vereniging op een zo kort mogelijke termijn te verwezenlijken.

Het bestuur van de Vereniging voor Haptotherapeuten
Commissie PR, Leeuwarden, januari 1993

Vereniging voor Haptotherapeuten (VVH)
Secretariaat: Slochterenlaan 6
1405 AM Bussum

(advertentie)

DE REDACTIE VAN HAPTONOMISCH CONTACT ZOEKT NOG STEEDS:

- Man/vrouw die de beschikking heeft over een computer en in staat is met WordPerfect 5.1 tekst te verwerken of bereid is dat te leren.

Onze voorkeur gaat uit naar iemand die daarnaast in ons team wil meewerken, deelnemen aan de redactievergaderingen (eens per maand) en geïnteresseerd is in redactioneel werk.

Aanmelding en informatie bij:
Ingrid Ram, tel.: 035-234355 (na 18.00 uur)

(advertentie)

Instituut (I)
Toegepaste (T)
Haptonomie (H)
opent
THERAPIECENTRUM

Met ingang van 1 maart 1993 start het therapiecentrum van het I.T.H. aan de

*Oude Kleefsebaan 82 (Hotel Hamer),
6570 AA te Berg en Dal*

In dit therapiecentrum zullen vanaf die datum cliënten worden begeleid. Tevens wordt de mogelijkheid geboden collega-therapeuten te begeleiden in hun haptotherapeutische werkzaamheden.

De medewerk(st)ers aan het centrum zijn docenten van de I.T.H. opleiding. Dit alles staat onder leiding van de heer A.J. van Minnen.

Telefoonnummer van het therapiecentrum is:

08895-42633

Tot nader bericht is het telefonisch spreekuur voor inlichtingen of om afspraken te maken op elke woensdag van 9.30 uur tot 11.30 uur.

Verenigingsnieuws

Bestuur

Januari 1993, de jaarwisseling ligt achter ons! Het moment waarop we haast intuïtief stilstaan bij de gebeurtenissen van het afgelopen jaar en ideeën bedenken voor het nieuwe jaar is voor velen door de dagelijkse gang van zaken al op de achtergrond geraakt. Zo niet voor het bestuur. Daar gonst het momenteel van de activiteiten, juist met betrekking tot het afhandelen van het oude jaar en de start maken voor het nieuwe. Activiteiten en bijbehorende financiële plaatjes worden in de jaarverslagen en afrekeningen vastgelegd ten behoeve van het afleggen van verantwoordelijkheid: beleidsvoorstellen met betrekking tot de activiteiten voor het huidige jaar worden geformuleerd en begrotingen beraamd, opdat de leden op de Algemene Ledenvergadering hierover kunnen meedenken.

De Algemene Ledenvergadering 'nieuwe stijl' vindt plaats op 3 april aanstaande van 13.00 tot 19.00 uur in het Jordan Lyceum te Zeist. Op de agenda staan een vergadergedeelte, een muziekgericht programma, een borrel + eten en sessiegerichte activiteiten. Met andere woorden de bijeenkomst zal bestaan uit een gedeelte van inspanning en één van ontspanning, waar ruimte gemaakt wordt voor de leden voor het verstevigen en genieten van bestaande contacten en het aangaan van nieuwe contacten. Het bestuur hoopt dat u er in grote getale gebruik van zult maken. De samenstelling van het bestuur gaat er als volgt uit zien: Joost Leonhard is bereid gevonden het voorzitterschap te vervullen. Leni Molhoek, de huidige penningmeester, blijft haar laatste jaar als zodanig in functie en Irene Sibbles, waarnemend secretaris, stelt zich beschikbaar voor het komend jaar.

De commissies hebben een eigen vertegenwoordiging in het bestuur. Deze personen hebben spreekrecht, doch geen stemrecht. De Voorbereidingscommissie zal een nieuwe afgevaardigde aanwijzen nu Joost Leonhard de commissie gaat verlaten. Van de redactiecommissie is Ton Bergman de vertegenwoordigen in het bestuur en van de Contactcommissie zijn dat afwisselend Marli de Jonge en Hans Weys.

Om prettig en efficiënt te kunnen werken, ziet het bestuur zich graag aangevuld met twee nieuwe leden. Het bestuur stelt zich ten doel de nieuwe leden de ruimte te bieden voor een gewenningsperiode waarin werkzaamheden voornamelijk komen te liggen op het gebied van meedenken en samenwerken. Hierna kunnen de leden zelf bepalen welke taken zij op zich willen nemen. Dit betekent dat ook mensen die interesse hebben in bestuurszaken doch nog geen ervaring bezitten zich prima voor deelname kunnen aanmelden. Bestuursdeelname is een equivalent van in aanraking komen met alle facetten van de wereld van de haptonomie. Bestuurscandidaten kunnen zich in verbinding stellen met Joost Leonhard tel.: 030-895997 of Irene Sibbles, tel.: 03438-16911.

77
Het nieuwe verenigingsjaar is goed begonnen. De nieuwjaarsborrel en eerste lezing op 28 januari werden druk bezocht. De borrel verliep zeer geanimeerd. De lezing van Otto Huizinga over 'Vreemd gaan' werd een boeiend diepte-psychologisch en cognitief gestoeld betoog over 'periodes van Niet-bewustzijn'. *inhoudelijk*.

In de bestuursvergaderingen zijn de volgende onderwerpen de revue gepasseerd:

- Alle commissies beheren vanaf 1 januari 1993 een eigen budget. Vanzelfsprekend moet de besteding binnen de opdracht blijven en houdt de penningmeester de overkoepelende verantwoording.
- Aan de Contactcommissie is gevraagd een structuur (stappenplan en tijdpad) te maken voor het benaderen van opleidingen.
- De redactiecommissie heeft het bestuur een voorlopig voorstel gedaan voor het ontwerpen van een folder. Dit voorstel heeft de instemming van het bestuur.
- De redactiecommissie heeft een aanvang gemaakt met de voorbereiding van een themanummer over seksualiteit en hulpverlening. (zie oproep elders dit blad)
- Els Boon en Noud van Poppel komen de gelederen van de Voorbereidingscommissie versterken. Van harte welkom Els en Noud. Dit betekent dat er officieel geen vacature meer is bij de Voorbereidingscommissie.
- Het bestuursstandpunt inzake de nieuwe Vereniging voor Haptotherapeuten houdt in dat de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie contact onderhoudt met voor genoemde vereniging. Een overleg met de oprichters van deze vereniging over organisatorische zaken is in voorbereiding.

Met voorgaande meen ik u voldoende op de hoogte te hebben gebracht van de lopende zaken en toekomstige activiteiten die op dit moment bekend zijn.

Irene Sibbles-Verbrugge
Waarnemend secretaris

Vorbereidingscommissie

Momenteel kunnen we u nog niet informeren over de opzet en inhoud van de lezingen van 23 september en 6 november 1993. Op 28 april en op de Algemene ledenvergadering kunt u van ons verdere informatie verwachten.

De voorbereidingscommissie heeft besloten om het lezingenseizoen in het vervolg te laten lopen van september tot en met juni. We willen proberen om per seizoen een thema te kiezen dat middels lezingen uitmondt in een workshop, als praktische apotheose. Dat betekent dat de (mini-)workshop voortaan in het voorjaar wordt gehouden. In 1993 beginnen we daar al mee, zodat de workshop van 6 november verplaatst wordt naar het voorjaar 1994. In plaats van de workshop willen we een lezing organiseren in november 1993. Een bijkomende reden is dat het jubileum-congres, onder auspiciën van Bouwman en Partners, op 26 november 1993 wordt gehouden. Wij proberen het mogelijk te maken dat het bijwonen van dit congres door leden van de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie met gereduceerd tarief kan plaatsvinden.

Vorbereidingscommissie, Contactcommissie en Bestuur zijn op dit moment bezig een invulling van de 'Jaarvergadering nieuwe stijl' te creëren, die in april 1993 plaats zal vinden. Per mailing ontvangt u het definitieve programma van die vergadering.

Goed nieuws is dat de Vorbereidingscommissie kennelijk aantrekkingskracht uitoefent op de leden, waardoor we nu een surplus aan gegadigden hebben. Op het moment dat ik dit schrijf zijn er vier van de vijf plaatsen in de commissie per april 1993 bezet door: Anneke Leurs, Els Boon, Frans Hoendervangers en Noud van Poppel. Els en Noud van harte welkom in de Vorbereidingscommissie!

Rest mij nog een hartekreet: op de laatste mini-workshop zijn er een aantal mensen *niet* gekomen, terwijl zij zich wel hadden opgegeven. Niet alleen heeft dit financiële consequenties, we hebben ook nog tevergeefs

gewacht met de start van het programma op deelnemers die uiteindelijk niet kwamen! Dus: als u zich opgeeft, laten wij dan op u kunnen rekenen. Als u niet kunt komen, laat het ons dan weten!

Namens de Voorbereidingscommissie
Joost Leonhard

Zeven november 1992, dag van de waarheid?

Aansluitend op de mini-workshop van 's morgens belegde de Contactcommissie in de middag een bijeenkomst met het doel zicht te krijgen op de impasse waarin de vereniging zich bevindt. Een 25-tal leden gaf acte de presence. Aanwezig waren ook leden van de inmiddels opgerichte Vereniging voor Haptotherapeuten.

De aanwezigen in het Jordan college gaven blijk van betrokkenheid en een eigen geluid. De presentatie van de nieuw opgerichte belangenvereniging voor haptotherapeuten maakte duidelijk met hoeveel verschillende zaken deze vereniging te maken heeft. Vertegenwoordigers lieten zien dat ze beschikken over energie en de intentie er iets goeds van te maken. Op deze middag bleek dat er meer onduidelijkheid is over wanneer iemand haptotherapeut is. De twee opleidingen die haptotherapeuten opleiden hebben verschillende ideeën over wanneer iemand zich haptotherapeut mag noemen. Welke opleidingen gaan nog volgen met het opleiden van haptotherapeuten en waaraan moeten deze cursisten voldoen volgens hun opleiders? Wat betekent deze ontwikkeling als het gaat om erkenning van het beroep haptotherapeut door de overheid?

Na deze middag staat het voor mij vast dat deze versplintering een negatieve werking heeft als het gaat om het beeld dat we naar de maatschappij uitdragen. Het komt me merkwaardig voor dat de meeste vragen die werden gesteld tijdens deze bijeenkomst, afkomstig waren van niet-haptotherapeuten. Mede hierdoor bleef de informatie uitwisseling in algemeenheid steken, omdat er nauwelijks vragen vanuit de praktijk werden gesteld. Zeker zijn er ook boeiende vragen gesteld, maar deze waren van een andere orde. Meer in de trant van: hebben jullie al gedacht aan... Het meedenken, het gedrag dat hulpverleners past.

Daarna lichtte de Contactcommissie de voorstellen toe die zij in Haptonomisch Contact beschreven hadden. Zij zijn van mening dat ze voorwaardenscheppend moeten werken. Het participeren van de leden blijft

noodzakelijk voor een goede sfeer in de vereniging. Een sfeer die zó stimulerend kan werken als het gaat om uitwisseling van kennis en vaardigheden. Concreet ging het om:

- Het opzetten van een regionaal netwerk voor oefengroepen en ondersteuning daarvan.
- Het aanbieden van een informatiedag van de verschillende opleidingen, een soort markt waar je kunt uitzoeken wat de verschillende opleidingen te bieden hebben en wat specifiek is voor een bepaalde opleiding.
- Het opzetten van een workshop voor niet-fysiotherapeuten die een eigen praktijk willen beginnen.
- Een variant daarvan zou kunnen zijn: hoe integreer je haptonomie in het welzijnswerk, je directe werkomgeving? Hoe kun je je profileren met haptonomie? Hoe ga je om met verwachtingen?

De reacties hierop waren voor de Contactcommissie zeker zinvol. Het is prettig om waardering te krijgen voor het verrichte werk.

Helaas was het aantal deelnemers beperkt, zodat wij als contactcommissie geen conclusies durven te verbinden aan de uitspraken die gedaan zijn als het gaat om de geldigheid voor de hele vereniging. Dit maakt meteen duidelijk dat we ons onthand voelen met de uitkomst van deze dag. Onze motivatie is er nog steeds, maar we constateren wel een consumptieve houding bij de leden. Wat er verder gaat gebeuren is afhankelijk van wat de leden oppakken.

De Contactcommissie is er klaar voor!

Namens de Contactcommissie
Hans Weys

RECTIFICATIE

In Haptonomisch Contact nr. 3 van september 1993 is een fout geslopen. In de ingezonden brief: 'Met elkaar op weg naar Hapto-synthese' is een letter d weggevallen. Er staat op blz. 33, tweede kolom, regel 7: ware wijsheid en dat moet zijn: ware wijsdsheid. Tevens is de brief geschreven door Mevrouw Lieneke Koorstra, terwijl er staat Lineke Koorstra. Hiervoor onze excuses.

(advertentie)

**ACADEMIE VOOR HAPTONOMIE
EN KINESIONOMIE**
Jan Ligthartlaan 1
3941 BG Doorn
tel.:03438-15178



In het voorjaar start de Academie met een tweetal vervolgopleidingen voortkomend uit de bestaande Bèta-opleiding.

OPLEIDING HAPTOTHERAPIE

Het cursorisch gedeelte van deze opleiding duurt drie jaar en bestaat uit 48 studiedagen. In het derde jaar wordt een begin gemaakt met de supervisie; dit praktijkgedeelte loopt door tot in het vierde jaar. Een jaar is opgebouwd uit 8 blokken van elk 2 dagen. De opleiding wordt gehouden op maandag en dinsdag.

Cursusleiding: Dhr. Cock van den Berg, Mw. Mieke de Wolf.

OPLEIDING HAPTONOMISCHE ZWANGERSCHAPSBEGELEIDING

De cursusduur van deze opleiding is 2 jaar met totaal 28 cursusdagen. Het praktijkgedeelte wordt uitgevoerd tijdens de cursus. Beide jaren zijn opgebouwd uit 7 blokken van elk 2 dagen. De opleiding wordt gehouden op maandag en dinsdag.

Cursusleiding: Mw. Roos Ferdinandus, Mw. Willem Pollman-Wardenier en Mw. Olga Prent.

Voor beide opleidingen worden een aantal gespecialiseerde gastdocenten uitgezocht, die met name de theoretische gedeeltes van de opleiding voor hun rekening zullen nemen.

Wanneer u voldoet aan de toelatingseisen kunt u deelnemen aan de selectieprocedure. Deze procedure bestaat uit het volgen van een tweedaagse cursus, het zogenaamde selectieblok. Voor beide opleidingen zal deze cursus gehouden worden op: **maandag 19 en dinsdag 20 april a.s.**

Aanvang opleidingen maandag 7 en dinsdag 8 juni 1993.

DOCENT KLINISCHE KINESIONOMIE

Voor de snelle beslisser bestaat er nog een mogelijkheid om deel te nemen aan deze opleiding. Start: **maandag 15 en dinsdag 16 maart.**

Meer informatie omtrent inhoud en opzet van de opleidingen, de zakelijke informatie en de toelatingscriteria kunt u aanvragen bij de Academie voor Haptonomie en Kinesionomie te Doorn.

(Ingezonden mededeling)

**AAN DE (OUD)CURSISTEN VAN DE
ACADEMIE VOOR HAPTONOMIE EN KINESIONOMIE**

Hierbij willen het bestuur en de directie van de Academie voor Haptonomie en Kinesionomie u medelen dat per 1 januari 1993 de heer Peter Zwiers niet meer als hoofddocent verbonden is aan de Academie.

De heer Peter Zwiers geeft er de voorkeur aan zijn eigen initiatieven te ontwikkelen. Het is niet uitgesloten dat er in de toekomst weer een vorm van samenwerking zal zijn.

Omdat hij zo'n lange tijd voor de Academie een wezenlijke rol heeft gespeeld als staf- en hoofddocent willen we dit feit niet onopgemerkt voorbij laten gaan.

Vandaar dit bericht.

D.S. Naeyé
directeur

(advertentie)

NIEUWE DIMENSIES

Wakkerendijk 62a
3755 DD Eemnes
Tel.:02153-15378



ONVOORWAARDELIJKE LIEFDE EN VERGIFFENIS

Dr. Edith Stauffer (directeur psychosynthese international) geeft op basis van psychosynthese en de aloude kennis van de Essenen in mei twee 4-daagse workshops (Breaking through your limitations en Finding your Life Purpose) en aansluitend een gecertificeerde training voor hulpverleners. Op 29 april houdt zij een lezing voor alle belangstellende (entreprijs f12,50). U bent van harte welkom om mee te genieten van deze bijzondere vrouw.

WORKSHOP IMAGINEREN

Een proces van (zelf)genezing door Heinrich Klaus (auteur van gelijknamig boek).

CURSUS ZELFMANAGEMENT

Bereiken wat je wilt (zeer geschikt voor loopbaanvraagstukken - 10 dagdelen). Als je wèl wilt, maar niet weet hoe of wat. Weekcursus 8 t/m 12 maart. Weekendcursus 3/4 en 17/18 april (latere data op aanvraag). Lezing iedere eerste woensdag van de maand (gratis) 20.00 uur.

OPROEP

Wie wil met mij van gedachten wisselen en mogelijk meer structuur helpen aanbrengen in de haptonomische begeleiding van dyslextie patiënten. Tevens ben ik geïnteresseerd of er ook mensen bekend zijn die gespecialiseerd (specialisten) zijn in het behandelen van deze patiënten.

Wilt U contact opnemen met Vera Pronk,
tel.: 010-4500306 (werk) of tel.: 010-4585933 (privé)

OPROEP

De redactie bereidt een themanummer voor over:

SEXUALITEIT EN HULPVERLENING

Wij willen graag in contact komen met mensen die ervaringen met dit thema hebben vanuit de uitoefening van hun beroep.

Wij zoeken naar ervaringen waarbij sprake is van seksueel misbruik – zowel het verhaal van de dader als van het slachtoffer –, maar ook goede ervaringen met seksualiteit en hulpverlening.

Suggesties en namen van deskundigen en adressen voor nadere informatie zijn evenzeer welkom.

Gaarne uw reacties naar het secretariaat van de redactie.
d'Aumeriestraat 49, 2586 XM Den Haag

(mededeling)

Met ingang van **1 juli 1993** houdt Haptein op te bestaan. Om gezondheidsredenen kan Cor Koolhaas zijn activiteiten niet voortzetten.

Eric Zwiers neemt de lopende zaken voor zijn rekening. Dit betekent dat de Basisopleiding Haptonomie en de Vervolgopleiding Haptonomie het komende jaar geen doorgang zullen vinden.

Tevens vervalt de voorgenomen opleiding Haptonomische Zwangerschapsbegeleiding die in september 1993 van start zou gaan.

Eric Zwiers en Cor Koolhaas

BEDANKT!!!



Sinds kort laten wij het tijdschrift verzenden door het bedrijf dat ook het copieerwerk voor ons verzorgt. Dat betekent dat we geen gebruik meer maken van de diensten van vrijwilligers. Bij deze wil de redactie Margriet Docter, Anjette Heyer, Mia van Luttervelt en Clara Post bedanken voor al het werk dat ze verzet hebben.

AGENDA 1993

| | PLAATS | ACTIVITEIT | TIJD |
|------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| APRIL | | | |
| 3 | Jordan Lyceum Zeist | Algemene Ledenver- gadering, 'Nieuwe stijl' | 13.00 tot 19.00 uur |
| APRIL | | | |
| 22 | rest. HoogBrabant Baroniezaal Hoog-Catharijne Utrecht | lezing: Cor Koolhaas en Erik Zwiers gaat door omstandighe- den niet door. VC zoekt een alternatief | 20.00 uur introducés welkom |
| SEPTEMBER | | | |
| 23 | info volgt | lezing | |
| NOVEMBER | | | |
| 6 | info volgt | lezing | |
| 26 | info volgt | Jubileum congres Bouwman en Partners | |

Advertentiemogelijkheden in Haptonomisch Contact

Er twee formaten mogelijk te weten:

hele pagina: 10,6 cm breed en 16 cm hoog; kosten: f 120,-

halve pagina: 10,6 cm breed en 8 cm hoog; kosten: f 85,-

Bovenstaande prijzen zijn de plaatsingskosten en gelden voor kant en klare, op het goede formaat gezette advertenties.

Het kan ook zijn dat u alleen tekst hebt en een tekening of logo, dan kan de advertentie door ons worden gezet en betaald u daarvoor f50,- zetkosten.

(Deze prijs geldt voor eenvoudig zetwerk.)

De redactie behoudt zich het recht voor advertenties te weigeren.

Informatie over advertenties: Ingrid Ram; tel.:035-234355

Nederlandse Vereniging voor Haptonomie

AANMELDINGSFORMULIER

Naam: _____ man/vrouw

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Beroep: _____

Opleiding haptonomie afgerond in 19..... te

meldt zich aan bij de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie als
(s.v.p. aankruisen wat van toepassing is):

- Gewoon lid
- Aspirant lid, studerend aan de opleiding voor Haptonomie
te
- Belangstellend lid

Dit formulier volledig ingevuld opsturen naar:

Secretariaat van de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie
De Otter 29
7414 HZ Deventer

De kosten van het lidmaatschap zijn inclusief toezending van het tijdschrift en bedragen f110,- voor 1992.

Wilt u met betalen wachten totdat u een accept-giro toegestuurd krijgt.

Datum: _____

Handtekening: _____

Nederlandse Vereniging voor Haptonomie

MUTATIEFORMULIER

Naam: man/vrouw

Vorig adres:

Nieuw adres:

Postcode: Plaats:

Datum van wijziging:

Heeft zich aangemeld (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is) als:

- Gewoon lid
- Aspirant lid
- Belangstellend lid

en wil dat veranderen in

Zegt het lidmaatschap op met ingang van.....
(s.v.p hieronder de reden vermelden)

Dit formulier volledig ingevuld toezenden aan:

Secretariaat van de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie
De Otter 29, 7414 HZ Deventer



Datum:

Handtekening:

De Nederlandse Vereniging voor Haptonomie stelt zich ten doel de communicatie te bevorderen tussen hen die in de haptonomie zijn geïnteresseerd en/of opgeleid, en dat in de breedst mogelijke zin.

Zij is nadrukkelijk géén beroepsvereniging. Aan het lidmaatschap kunnen geen rechten worden ontleend t.a.v. welke beroepsuitoefening dan ook op het terrein van de haptonomie.

De vereniging tracht haar doel te bereiken door:

- a. het bevorderen van onderling contact tussen de leden middels samenkomst in het kader van lezingen, werk-, studie-, ervarings- en gegevensuitwisseling;
- b. het bevorderen van de onderlinge communicatie middels woord, beeld en geschrift;
- c. het onderhouden van contacten met instellingen die van belang zijn voor het bevorderen van de kennis van en de bekendheid met de haptonomie.

De vereniging kent:

- a. gewone leden, met tenminste een voltooide alfa-opleiding zoals van de Academie voor Haptonomie en Kinesionomie of een daaraan gelijkwaardige opleiding;
- b. aspirant-leden, d.w.z. mensen die als student zijn ingeschreven bij een opleiding als boven;
- c. belangstellende leden, d.w.z. mensen of rechtspersonen die zich als zodanig aanmelden bij het bestuur.

De kosten van het lidmaatschap, (wijzigingen voorbehouden) inclusief de toezending van Haptonomisch Contact bedragen f 130,- per jaar. De toegang tot de meeste activiteiten is voor leden gratis.

Voor workshops e.d. wordt een aanvullende bijdrage gevraagd.

Wilt u voor financiële zaken contact opnemen met de penningmeester van de vereniging, Leni Molhoek tel. 03438-12837, voor informatie over de vereniging met het secretariaat (zie onder), voor informatie over advertenties met Ingrid Ram, tel: 035-234355.

Alle correspondentie die niets te maken heeft met het tijdschrift, w.o. adreswijzigingen en aanmeldingen voor het lidmaatschap, opsturen naar:

Secretariaat van de Nederlandse Vereniging voor Haptonomie
De Otter 29
7414 HZ Deventer
Tel. 05700-43875

